

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З КРАСАВІКА 1955 ГОДА ●

● № 04 (3652) ●

● ПЯТНІЦА, 29 КРАСАВІКА, 2022

ДЗЕ Б НІ БЫЛІ МЫ, ДЗЕ Б НІ ЖЫЛІ МЫ — ЧУЕМ У СЭРЦАХ ГОЛАС РАДЗІМЫ!

Не адзінкі
нас-
мільёны!
Стар. 3

Залатое
вяселле ў
беларусаў
Цюмені
Стар. 4

Па старонках
сямейнага
альбома
Стар. 5

ПЕРСПЕКТЫВЫ

Разам на зямлі і ў космасе

Аляксандр Лукашэнка і Уладзімір Пуцін наведалі касмадром Усходні ў Амурскай вобласці

Сустрэліся прэзідэнты братніх дзяржаў 12 красавіка, у знакавы дзень, калі ў свеце адзначаецца Міжнародны дзень палёту чалавека ў космас, як нам звычайна з дзяцінства, Дзень касманаўтыкі. Калегі з БЕЛТА былі на месцы падзеі, паведамлялі: Аляксандр Лукашэнка і Уладзімір Пуцін прыбылі на касмадром на верталёце. Там азнаёміліся з ходам будаўніцтва стартавага касмічнага комплексу, паразмаўлялі з лётчыкамі-касманаўтамі, супрацоўнікамі касмадрома. І там жа ў фармаце сам-насам прэзідэнты абмяркоўвалі актуальныя пытанні ў развіцці двухбаковых адносін, сумесныя меры па супрацьдзеянні санкцыйнаму ціску з боку калектыва Захаду, абстаноў-

ку ў рэгіёне і свеце, падзеі ва Украіне.

Як раней паведамляла БЕЛТА, спецыялісты Беларусі і Расіі ў сферы касмічнага супрацоўніцтва ўжо вядуць работу над стварэннем расійска-беларускага касмічнага апарата дыстанцыйнага зандавання Зямлі звышвысокага пашырэння ды расійска-беларускай касмічнай сістэмы на яго аснове. Яшчэ больш канкрэтыкі агучана ў ходзе сустрэчы наконт праект па падрыхтоўцы да касмічнага палёту беларускіх грамадзян, у тым ліку для сумеснай работы на МКС. Адбор кандыдатаў для падрыхтоўкі да касмічнага палёту і фарміраванне прапанов у яго навуковую праграму беларускі бок павінен завяршыць да 15 чэрвеня. Потым пройдзе канчатковы адбор з ліку кандыдатаў. Працэс, як бачым, ідзе, прычым шпаркімі тэмпамі.

Адзначым, што касмадром Усходні — першы грамадзянскі касмадром у Расіі: паблізу горада Цыялкоўскі. Узводзіцца, паводле інфармацыі з дзяржкарпарацыі “Роскосмос”, для забеспячэння незалежнага доступу ў космас, гарантаванага выканання міжнародных і камерцыйных касмічных праграм, скарачэння затрат для выкарыстання размешчана-

Юрый Гагарын і Валянціна Церашкова

Першай у свеце жанчынай-касманаўткай стала Валянціна Церашкова, якая мае моцныя беларускія родавыя карані. Яе бацька, Уладзімір Аксёнавіч, быў родам з вёскі Вылава Бялыніцкага раёна Магілёўшчыны, маці, Алена Фёдарэўна, у дзявоцтве Крутлова — з вёскі Ерамееўшчыны Дубровенскага раёна Віцебшчыны. І сама касманаўтка прызнавалася: у дзяцінстве гаварыла па-беларуску. Валянціна Церашкова здзейсніла касмічны палёт 16-19 чэрвеня 1963 года ў якасці камандзіра касмічнага карабля “Восток-6” па праграме групавога палёту з караблём “Восток-5”, пілатуемым Валерыем Быкоўскім. Працягласць палёту складала двое сутак 22 гадзіны 50 минут. За гэты час яе касмічны карабель 48 разоў абляцеў вакол Зямлі.

га ў Казахстане касмадрома Байканур і паляпшэння сацыяльна-эканамічнага становішча ў Амурскай вобласці. Таму 2012-2016 гадах (1-я чарга будаўніцтва) узведзены ўніверсальны стартавы комплекс для ракет-носьбітаў серыі “Союз-2”. Другая чарга будаўніцтва ўключае ўзвядзенне стартавага стала пад ракеты-носьбіты “Ангара-А5” і спадарожнай інфраструктуры. Плануецца завяршыць работы да канца 2022 года. Прычым у 2019-м карпарацыя “Роскосмос” прапанавала Беларусі “разгледзець магчымасць удзелу беларускіх будаўнічых кампаній ва ўз-

вядзенні аб’ектаў касмадрома Усходні ў Амурскай вобласці”. На розных узроўнях пытанне прапрацоўвалася, і 5 красавіка Прэзідэнт Расіі ўнёс у Дзяржаўную думу законапраект, згодна з якім такое супрацоўніцтва стане магчымым. Гаворка найперш пра выкананне работ і аказанне паслуг, звязаных з будаўніцтвам і рэканструкцыяй аб’ектаў наземнай касмічнай інфраструктуры касмадрома. Законапраект 6 красавіка быў прыняты ў першым чытанні ды накіраваны на зацвярджэнне ў Савет Федэрацыі.

Іван Ждановіч

Аляксандр Лукашэнка і Уладзімір Пуцін выступаюць на касмадроме

ЮБІЛЕЙ ПЕСНЯРА

І асвятчалі братаў Слова і вера

Новыя факты з жыцця Якуба Коласа ды ягоных родзічаў прыадкрываюцца ў нашым часе

Спасцігаць таямніцы жыцця класікаў, глыбіню іх твораў можна бясконца. І кожная з сустрэч у Коласавым доме таму сведчаннем. Колькі ўсяго прыхоўвалася ў вялікай Коласавай душы! Згадаем хаця б радкі з казкі “Кучаравае дрэва” (1925 год, прысвечана Змітраку Бядулю): “А былі ў яго думкі, глыбока затоеныя, для чужых вачэй і вушэй непрыметныя і нячутныя. Часамі яны супакойваліся і нібы зніклі зусім, а часамі віхрыліся, бы мяцеліца ў полі, балючы след пакідалі дзесь там,

у глыбінях, але сукрыта жылі ды жылі. Хто іх ведаў? Хто іх чуў? Ніхто. Адчувала іх толькі само Кучаравае дрэва ды той вечер-лятун трохі ведаў. Ой, шмат чаго ведае ён! Нездарма ж ён віхрыцца на свеце. Нават голас былінкі не міне яго вуха.” І напрыканцы твора з цыкла “Казкі жыцця”, які сам Пясян называў у ліку значных творчых набывкаў: “Эх, многа цяжкіх хвілін перажыло Кучаравае дрэва! У глыбі ёсць нікому невідочныя скрыжалі, а на іх запісаны мукі і боль, аб якіх часам ніхто не ведае і не здагадваецца”.

Творцу баліць — і “думкі, глыбока затоеныя”, прасочваюцца ў алегарычныя творы з аўтабіяграфічнай падсветкай. А на тое, каб пісаць эзопавай мовай, у Якуба Коласа былі важкія прычыны. Помніцца, на пачатку 90-х вадзіў лодачныя паходы па Нёмане, як інструктар базы адпачын-

ку “Высокі бераг”, адзін са шматлікіх Коласавых родзічаў. Гэта пра яго мы на вёслах спявалі: “Выплывалі распісныя

Марыя Міцкевіч з рукапісам Евангелля

Іван Іванавіч чаўны...”. Быў ён з роду Лёсікаў — як і маці Пясяна, Ганна Юр’еўна. Неяк пайшлі мы з цёзкам да ягонага бацькі, у Мікалаўшчыну. І сівы дзед у размове згадаў, як наведваў

калісьці Коласа ў ягоным кабінёце ў Акадэміі навук. То найбольш запала ў памяць вяскоўцу, што акадэмік, гасцінна сустрэўшы родзіча-земляка, тут жа паказаў пальцам у столь ды прашаптаў: “Толькі абы чаго не кажы...”

Ну пэўна ж не на Усявышняга намякаў, паказваў мудры акадэмік — хоць і ўгору...

Не ведалі мы, вывучаючы ў школах і ВНУ творчасць класіка ды старонкі яго біяграфіі, што ў ЗША жыве ягоны брат Міхась. Некаторыя нюансы таямніцы мы прыадкрылі ў публікацыі: “Далёкі родны брат. Пра тое, што ў Якуба Коласа за акіянам жыве родны брат Міхась Міцкевіч, раней не пісалі ні ў школьных падручніках, ні ў савецкіх СМІ”. — ГР, 9.09. 2017. Міхась Міхайлавіч (творчы псеўданім Антось Галіна) быў вернікам: перакладаў Евангеллі, выдаваў часопіс “Голас Царквы”, быў апекуном Сабора Святога Кірылы Тураўскага ў Нью-Ёрку. Але вось жа: і Якуб Колас, аказваецца, як і брат, быў глыбокім вернікам.

→ Стар. 6

ISSN 0439-3619

9 770439 361003 2 2004

У адзінстве прыгажосць і сіла

З розных месцаў прыйшлі ў рэдакцыю паведамленні пра тое, як адзначаўся Дзень яднання народаў Беларусі ды Расіі

Добра вядомы слоган пра тое, што ў адзінстве наша сіла, хочацца “прыўкрасіць” і слоўцам “прыгажосць”. Робім тое з улікам вестак і фотаздымкаў, якія прыйшлі ў рэдакцыю на пачатку красавіка. Бо, як вядома, любая сіла павінна быць згарманізаванаю. Адухоўленаю. Таму, дарэчы, на шматлікіх пляцоўках і праходзяць у гонар

Людміла Урванцава – кіраўніца суполкі “Батькавічына”. Кадр з відэасюжэта

Свята яднання культурных імпрэз, а не спартыўныя ці ваенныя.

Пачнем з Сібіры, у якой жыве шмат нашых супляменнікаў. **З Іркуцкай вобласці** дайшлі весткі: у Куйтунскім раёне правялі ўжо Другі рэгіянальны фестываль “Наша сіла ў адзінстве” – у гонар Дня яднання. Галоўны “рухавік” у справе – мясцовая НКА беларусаў Куйтунскага раёна (суполкай кіруе Людміла Лаўшук) і мясцовы ДК. І яшчэ паўдзельнічалі ў свяце 7 дамоў культуры, іх творчых гуртоў. Яркая і разнастайная была праграма канцэрта. У ліку тых, хто віншаваў грамаду са святам, былі кіраўнік Андрушынскага муніцыпальнага ўтварэння Аляксандр Лаўшук ды вядомая ў Прыбайкаллі Алена Сіпакова – старшыня Іркуцкага таварыства беларускай культуры імя Яна Чэрскага.

І ў тыя ж дні быў **наладжаны тэле-мост паміж Маларыцкім раёнам Брэстчыны ды Іркуцкім раёнам Расіі**. У адміністрацый раёнаў у планах – падпісанне пагаднення аб супрацы, пра тое і гаварылі. Чытаем на сайце ФНКА Беларусі Расіі: “Тэле-мост быў праведзены па ініцыятыве і пры непасрэдным удзеле НКА Беларусі Масквы і Беларусі Забайкалля. У тэле-мосте паўдзельнічалі кіраўнікі муніцыпалітэтаў і прадстаўнікі грамадскасці”. Пры тым вітальнае слова ад імя старшыні ФНКА Беларусі Расіі зачытаў яго першы намеснік Аляксандр Даркавіч. У працы прынялі ўдзел кіраўнікі НКА Масквы, Іркуцкай і Смаленскай абласцей, Башкірыі, члены савета ФНКА.

Досвед працы маскоўскіх беларусаў па наладжванні супрацы з беларускімі рэгіёнамі ўжо апрабаваны. І калі 31 сакавіка праходзіў **тэле-мост між горадам Давыд-Гарадком Брэсцкай вобласці і паселішчам Марушкінскае горада Масквы**, то згадвалі: пагадненне аб партнёрстве ў іх падпісана 6 гадоў таму – па ініцыятыве і пры непасрэдным удзеле НКА Беларусі Масквы. У тэле-мосте паўдзельнічалі кіраўнікі муніцыпалітэтаў, прадстаўнікі грамадскасці. Герой Расіі Аляксандр Дарковіч, ураджэнец Давыд-Гарадка, найбольш спрыяе такому партнёрству.

У Новасібірскай вобласці зладзілі абласное свята, яго прымаў Кочанеўскі раён і Цэнтр культуры і адпачынку “Гармония”. Прычым і там нашы супляменнікі (з Новасібірскага цэнтра беларускай культуры, Новасібірскай рэгіянальнай НКА беларусаў) працавалі з мясцовымі ўладамі, культурнымі арганізацыямі. Ставілася мэта: умацаванне расійска-беларускай дружбы, зберажэнне беларускай і рускай культур. І

больш за 150 чалавек з 7 раёнаў вобласці паўдзельнічалі ў свяце. Зладзілася выстава дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, прайшла цікавая канцэртная праграма. У ліку іншых вітала ўдзельнікаў імпрэзы Надзея Санцэвіч – старшыня Асацыяцыі нацыянальна-культурных аўтаномій і нацыянальных арганізацый “Содружество” Новасібірска і вобласці, яна ж і старшыня Новасібірскай рэгіянальнай НКА беларусаў.

З горада Кургана вестка: Дзень яднання там адзначалі ў горадзе Шадрынску. “Зладзілі свята ў Цэнтры рускай культуры “Лад”, – напісала кіраўніца беларускай суполкі “Батькавічына” Людміла Урванцава. – Была ў нас цікавая размова і скіраваная на да-

за круглым сталом, лейшую супрацу, і канцэрт мастацкіх калектываў”.

На сайце ФНКА Беларусі Расіі ёсць інфармацыя пра свята ў **Омскай вобласці** з нагоды Дня яднання. Урачыстасць і канцэрт праводзілі рэгіянальная НКА беларусаў Омскай вобласці “Буслы” (“Аисты”) сумесна з Домам кіно. Прышлі ветэраны, дзеці вайны, былыя вязні фашысцкіх канцлагераў, працаўнікі тыла... Прыехалі з горада Тары – “Тарскія беларусы”, з Іванаўскага сельскага пасялення (Калачынскі раён) – “Іванаўскія беларусы”. Омскія курсанты, юнармейцы былі на свяце. Некалькі мастацкіх гуртоў, салістаў абласнога цэнтра ў канцэрце паўдзельнічалі.

І беларусы **Томскай вобласці** зладзілі 1 красавіка ў Доме дружбы канцэртна-інфармацыйную імпрэзу ў гонар Дня яднання. Актывісты НКА беларусаў у Томскай вобласці запрасілі сяброў з усіх нацыянальна-культурных аўтаномій, дыяспар вобласці. На свяце згадваліся этапы на шляху стварэння і ўмацавання Саюзнай дзяржавы, гаварылі пра напрамкі супрацы між Томскай вобласцю і Беларуссю. Выступалі вакальныя і харэаграфічныя гурты, салісты беларускай дыяспары, а потым накрылі святочны стол – з дэгустацыяй традыцыйных беларускіх страў.

Пра ўрачыстасць у **Тальяці**, у Культурным цэнтры “Автоград” паведаміла кіраўніца суполкі “Нёман” Людміла Дзёміна – яна ж і вітала ўдзельнікаў свята. У зале быў аншлаг: шмат ганаровых гасцей і звыш 800 гледачоў. Працавала выстава з бібліятэкі “Истоки”. У канцэртнай праграме “У гасцях у «Купалінкі»” гучалі новыя песні беларускіх аўтараў, выступалі творчыя партнёры беларускай суполкі.

Сёлета актывізаваліся кантакты паміж Беларуссю і Рэспублікай Крым. А 1 красавіка на базе міжнароднага інфармагенцтва “Россия сегодня” прайшоў **тэле-мост “Мінск – Рэспубліка Крым”** – па ініцыятыве НКА “Беларусы Крыма”. Прадстаўнікі ўладаў, кіраўнікі грамадскіх суполак абмяняліся думкамі на тэму “Эканамічны патэнцыял развіцця Крыма і Беларусі”. Гаварылі й пра турыстычны патэнцыял

рэгіёнаў, развіццё культурных і гуманітарных сувязяў. Абмеркавалі новы этап інтэграцыі краін: бо прынята рашэнне ўрадаў аб пераходзе ва ўзаемаразліках у нацыянальных валютах. Адзначалася: на фоне санкцыйнага ціску ЗША і калектываў Захаду ў дачыненні да Расіі ды Беларусі значна актывізаваліся інтэграцыйныя працэсы на прасторы Саюзнай дзяржавы.

У рэдакцыі аднавіліся кантакты з **Севастопальскім нацыянальна-культурным таварыствам “Беларусь”**, і яго старшыня Валерый Казьянін паведаміў: у слаўным горадзе рускіх маракоў прайшла святочная вечарына “Дзве сястры – Беларусь і Расія”, прысвечаная Дню яднання. Месцам сустрэчы стаў рэтра-кінатэатр “Україна”. Паўдзельнічалі ў свяце прадстаўнікі Асацыяцыі нацыянальна-культурных таварыстваў Севастопалю на чале са старшыняй Яўгенам Баккалам: гагаузы, марыйцы, мардва, чувашы й прадстаўнікі іншых народаў віншавалі сяброў па АНКОС з агульным святам. Вядучыя імпрэзы (беларус Валерый Казьянін і сябар Та-

Дзень яднання ў Омску – гэта і дыялог пакаленняў

варыства рускай культуры Вольга Карманавы) нагадалі, што першы помнік Севастопалю ўсталяваны ў славу ўраджэнца Беларусі Аляксандра Казарскага, і некалькі вуліц горада названыя ў гонар беларускіх герояў. Мінутай маўчання ўшанавалі прысутныя памяць загінулых у Вялікай Айчыннай вайне. Гучалі са сцэны вершы, песні на беларускай і рускай мовах, выступалі беларускія творчыя гурты “Натхненне” і “Белая Русь”, салісты і калектывы сяброў. А напрыканцы канцэрта ўсе яго ўдзельнікі разам спявалі песню “Беларусь – Расія”.

Пра святочную імпрэзу ў **крымскай Еўпаторыі** ў рэдакцыю паведаміла Дзіна Шаўчэнка – кіраўніца суполак “Крым – Беларусь” і “Беларускі Крым” імя Еўфрасінні Полацкай. Дарэчы, адначасова на свяце адзначалася і 25-годдзе Мясцовай нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Крым – Беларусь”. Імпрэза праходзіла ў Еўпатарыйскай дзіцячай школе мастацтваў.

І ў тыя ж дні ў **Растоўскай вобласці** адзначылі Дзень яднання: у Зернеградскім раённым Доме культуры. Дарэчы, якраз у тым рэгіёне жыве найбольш беларусаў на Доне, і таму Зернеград у дзясяткі ўжо раз стаў цэнтрам свята. У ліку ганаровых гасцей – кіраўнік аддзялення ў Растове-на-Доне Пасольства Беларусі ў Расіі Дзяніс Цімохін і старшыня савета РНКА “Беларусы Растоўскай вобласці” Уладзімір Жываткевіч. Свята было шматнацыянальнае, з удзелам прадстаўнікоў розных дыяспар, кіраўнікоў паселішчаў, суседніх раёнаў і грамадскіх арганізацый. Каларытныя выступленні нацыянальных калектываў чаргаваліся з уручэннем падзячных лістоў ад арганізатараў удзельнікам урачыстасці.

Іван Ждановіч

КНИГАДАР

Кнігі ад сучасных пісьменнікаў Беларусі – школьнікам Станькава

Традыцыйны красавіцкі суботнік прадстаўнікі Саюза пісьменнікаў правялі ў вёсцы Станькава, што ў Дзяржынскім раёне: удзельнічалі ў добраўпарадкаванні старога парка і падарылі невялікую бібліятэку кніг вучням Станькаўскай сярэдняй школы імя Марата Казея

Са старшакласнікамі сустрэкліся старшыня Саюза пісьменнікаў Беларусі, дырэктар – галоўны рэдактар Выдавецкага дома “Звязда” Алесь Карлюкевіч, намеснік старшыні СПБ, намеснік дырэктара ВД “Звязда” – галоўны рэдактар газеты “Літаратура і мастацтва” Аляксей Чарота, член прэзідыума СПБ, журналістка газеты “СБ. Беларусь сегодня” Ірына Аўсеп’ян. У бібліятэчцы, падараванай станькаўскім школьнікам, ёсць кнігі Алены Стэльмах, Кацярыны Хадасевіч-Лісавой, Сяргея Трахімёнка, Ягора Конева, іншых сучасных пражанікаў, паэтаў, дзіцячых пісьменнікаў.

“Дзяржыншчына – унікальнае літаратурна-мастацкае асяроддзе, – каментуе падзею старшыня Саюза пісьменнікаў Беларусі Алесь Карлюкевіч. – У самім Дзяржынску, Станькаве пабывалі многія пісьменнікі: як з Беларусі, так і з замежжа. Мы вырашылі паяднаць гісторыю і сучаснасць, таму працавалі тут на суботніку. І першую бібліятэчку з запланаваных намі падарункаў для школьных бібліятэк краіны падаравалі вучням мясцовай школы. У бліжэйшыя месяцы збіраемся ад Саюза пісьменнікаў праехаць па розных школах краіны і падараваць кнігі сучасных аўтараў. Так што пачалася асветніцкая акцыя, звязаная з пашырэннем прасторы роднага слова. Будзем у розных куточках Беларусі раскадваць пра сучасную літаратуру”.

Сяргей Шычко

ВІНШУЕМ!

Наш чалавек у Нальчыку

Даўні сябар і няштатны аўтар газеты “Голас Радзімы”, старшыня савета Кабардзіна-Балкарскага грамадскага руху “За яднанне – «Сябры»” Павел Сідарук узнагароджаны медалём Францыска Скарыны.

Павел Сідарук уручае беларускі медаль ветэрану Арсенію Падзейкіну

Паводле інфармацыі БелТА, 22 красавіка адпаведны Указ падпісаў Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка. Адзначаецца, што Павел Сідарук удастоены гэтай узнагароды за значны асабісты ўнёсак у захаванне і пашырэнне культурнай спадчыны беларускага народа.

Павел Сідарук родам з Брэстчыны: з вёскі Мышчыцы Жабінкаўскага раёна.

Іван Ждановіч

Не адзінкі нас – мільёны!

Як родных людзей сустрэкалі ў апарце Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцяў кіраўнікоў, актывістаў беларускіх суполак і творчых гуртоў з замежжа – яны праходзілі творчую стажыроўку ў Беларусі

Калі чарговы раз прыежджаюць да нас беларусы з замежжа, то ўвага да тэмы дыяспары ў калег-журналістаў павялічваецца. І ўсё ж далёка не ўсё, робячы рэпартажы пратое, як гасцінны Бацькаўшчына вітае суайчыннікаў, добра ўсведамляюць сабе: як гасцям нашым у замежжы далёкім і бліжэйшым. Беларусы ж, як вядома, людзі сціплыя: душу адразу не раскрываюць. І едуць стажоры на зямлю продкаў не проста “спасцігаць беларускую аўтэнтыку” ці “знаёміцца з жыццём нашых сучаснікаў”... Едуць “духам беларускім напітацца”, падмацаваць сілы душэўныя, знайсці новых аднадумцаў, новы досвед у змаганні за месца пад сонцам, а часам і за жыццё.

На гэты раз у ліку амаль 30-ці курсантаў была і Алена Аляксееўна: з украінскага Міргарада. У спісе ўдзельнікаў стажыроўкі пра яе напісана: дарадца старшыні Усеўкраінскага Саюза Беларусі па пытаннях культуры, нацыянальных традыцый і народнай творчасці. Яна ж і дарадца старшыні суполкі “Беларусы Украіны” па культуры, кіраўніца Студыі эстраднага вакалу “Соняшнік”. Як дабіралася Алена Валер’еўна ў Мінск з тэрыторыі, на якой доўжыцца расійская ваенная спецаперацыя, пісаць пакуль рана. Да таго ж найвялікшым узрушэннем для яе перад пачаткам стажыроўкі стала вестка пра гібель сяброўкі. У каментарых да поўнага смутку і болю верша Алены, змешчанага на яе старонцы ў Фэйсбуку, прачытаў пра гібель “нашай Таццяны”. Заканчэнне верша: “Тебя нет! И назвать уже некого/ Ни любимой, ни дочкой, ни мамой... / Тебя нет! Очень горько от этого... / Ты всегда будешь рядом с нами... / ПРОСТИ, Танечка... Не спасли... 02.04.2022” Спачуванні ў каментарых выказаў і Пётр Лайшаў – кіраўнік Усеўкраінскага Саюза Беларусі, і Валянціна Каракіна – актывіста суполкі “Голас Радзімы” з Мікалаева. Алена сябрвала з Тацянай Дзяменнікавай, якая стварала тую суполку, развівала з вялікай інфападтрымкай нашай газеты, таму я запустіў у пошукавік патрэбныя словы. І гэта сапраўды аказалася не фэйкам – трагічнай праўдай. Урадзёнка вёскі Сіманавічы Глускага раёна працавала ў эканамічным дэпартаменце Мікалаеўскай абласной дзяржадміністрацыі. Родныя паведамілі пазней Алене, што ў беларускай вышыванцы пахавалі Таццяну, і была яна вельмі прыгожая.

Мы “ў рэале” ўпершыню пабачыліся з Аленай Аляксееўнай у РЦНК, а потым і на сустрэчы з Упаўнаважаным па справах рэлігій і нацыянальнасцяў Аляксандрам Румакам. І хоць была ў Аляксандра Аляксееўна і грунтоўная запіска, інфармацыя па тэмах, цікавых для гасцей (да яе і звярнуўся потым), аднак пачаў ён размову з душэўных слоў пра беларускую роднасць. Казаў, што ўсім нам баліць, калі недзе ў свеце гора-бяды напаткае родных людзей. І што ў Беларусі велізарныя намаганні прыкладваюцца, каб пажар вайны не перакінуўся на нашу тэрыторыю: “Калі нешта разбурыш, то адбудуваць вельмі цяжка. І таму мы, нягледзячы на выклікі часу, імкнемся дзейнічаць спакойна, эвалюцыйна. Таму ўсім нам разам сёння

вельмі важна зберагчы мір і грамадзянскую згоду на нашай зямлі”.

Дададзім: зберагаем стабільнасць у грамадстве мы ў тым ліку і дзеля таго, каб

меннікаў ды суайчыннікаў, хто вяртаецца жыць на Бацькаўшчыну.

А між тым пра велізарны сацыяльны патэнцыял беларускай дыяспары многім у

У чарговы раз у Беларусі прайшла творчая стажыроўка (з 3 па 9 красавіка 2022 года) кіраўнікоў замежных беларускіх калектываў мастацкай творчасці ды кіраўнікоў грамадскіх арганізацый беларусаў замежжа. Такія стажыроўкі Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур (дырэктар Вольга Антоненка) праводзіць з 2016 года, і яны вельмі запатрабаваныя сярод актывістаў беларускай дыяспары.

У часе стажыроўкі паглыблена вывучаюцца беларускія песні, танцы, праводзяцца майстар-класы па дэкаратыўна-прыкладным мастацтве, вывучаюцца народныя абрады, традыцыі. Усё гэта дае добры імпульс для таго, каб удзельнікі стажыроўкі яшчэ больш актыўна пашыралі беларускую культуру ў краінах, дзе жывуць, прыносялі новыя фарбы ў жыццё беларускіх суполак замежжа.

родным людзям “у крайнім выпадку” было куды вярнуцца. Скажам, у выніку канфліктаў ва Украіне, на Данбасе пачынаючы з 2014 года жыць у Беларусь вярнуліся, у тым ліку з сем’ямі, дзясяткі тысяч беларусаў. Едуць і ўкраінцы, якія ніколі не былі дыі не будуць для нас чужымі. Паводле афіцыйных звестак, толькі з 24 лютага сёлета ў Беларусь прыбыло з Украіны звыш 23 тысяч бежанцаў, і ўсім знайшоўся прытулак.

Пазней намесніца старшыні Пастаянай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу па правах чалавека, нацыянальных адносінах і сродках масавай інфармацыі – кіраўнік парламенцкай групы па справах беларусаў замежжа Валянціна Ражанец, якая таксама ўдзельнічала ў сустрэчы, адзначыла, што “стварэнне гэтай групы ў Парламенце сёмага склікання – яскравае пацверджанне прызнання ўзаемадзейнасці з дыяспарай як аднаго з важных кірункаў дзейнасці”. Група будзе спрыяць далейшаму ўмацаванню супрацоўніцтва, пашырэнню кантактаў з арганізацыямі беларускай дыяспары за мяжой. І ёсць ужо ў сацсетках Фэйсбук, “ВКонтакте” група “Беларусы свету”, і дзейнічае больш простая працэдура прыняцця грамадзянства або аднаўлення ў грамадзянстве для тых супля-

Беларусі невядома. Газета “Голас Радзімы” таму і надае шмат увагі актывістам суполак, таленавітым людзям з беларускага замежжа, іх падзвіжніцкай дзейнасці, каб тыя больш за тры з паловай мільёны нашых супляменнікаў, што жывуць за межамі Бацькаўшчыны, ведалі, бачылі, адчувалі: яны для нас родныя людзі. Давайце ўдзімаем: за межамі гістарычнай Бацькаўшчыны жывуць не адзінкі, не тысячы – мільёны беларусаў! Родных нам як па крыві (супляменнікі), так і па месцы нараджэння (суайчыннікі).

З ліку супляменнікаў, дарэчы, і стажорка з Аргенціны, удзельніца сустрэчы ва Упаўнаважанага Ірына Аслоўскі. Яна – “першая дзейная асоба” Сацыяльна-культурнага і спартыўнага клуба “Восток”, удзельніца ансамбля беларускага танца “Чайка” з горада Бярыса. У часе інтэрв’ю “Каралева Ірына” – такі ганаровы статус беларусцы па крыві афіцыйна прысвоены за перамогу ў конкурсе 26 (!) дыяспар – казала мне, што родавыя карані ў яе з Гродзеншчыны, а дзед Нестар Шушкевіч ды бабуля Вольга Басурка былі першымі заснавальнікамі Грамадскага аб’яднання беларусаў “Клуб «Восток»”. Адзінай, між іншым, чыста беларускай суполкі ў

Аргенціне (іншыя ўключаюць і рускіх, і ўкраінцаў). Зрэшты, прозвішчы Шушкевіч ды Басурка, магчыма, у Заходняй Беларусі маглі мець і нейкае іншае гучанне, напісанне. У эмігрантаў, казала гасця, на мяжы забіралі дакументы – а новыя выпісвалі “на слых” памежнікаў, якіх іх сустрэкалі. Таму Ірына праз перакладчыка Паўла Міронава (ён працаваў дыпламатам у Аргенціне, супрацоўнічаў з нашай газетай) папрасіла Упаўнаважанага: дапамагчы беларусам Аргенціны, хто шукае родавыя карані, знайсці архіўныя дакументы пра іх родзічаў з Заходняй Беларусі. Просьба Каралевы мела водгук, і потым Аляксандр Аляксеевіч удакладняў дэталі ды фатаграфаваліся з Каралевай-беларускай.

Кіраўніца беларускай суполкі з Петразаводска Святлана Барташэвіч у чарговы раз агучыла просьбу беларусаў замежжа пра неабходнасць зберажэння і ўмацавання газеты “Голас Радзімы” ў друкаваным фармаце: каб у часе інфавайны не знішчана яна была “націскам кнопкі”. Адзначыла: сотні тысяч асіміляваных беларусаў жывуць сёння ў Карэліі, аднак на генетычным узроўні пра родавыя карані ўсе памятаюць. І газета можа быць пасрэднікам, які дапаможа ім умацоўваць павязі з зямлёй продкаў.

Шмат іншых прапаноў па развіцці супрацы дыяспары з дзяржавай прагучала на сустрэчы. Аляксандр Румак па ходзе яе раскажаў і пра Трохгодку малой радзімы, і пра сёлетні Год гістарычнай памяці. Прызнаўся, што і яму знаёмае пачуццё настальгіі: калі доўга не бывае ў Моталі, родным палескім мястэчку, то на сэрцы неспакойна. І ён, і Валянціна Ражанец шчыра дзякавалі гасцям, якія, жывучы ў замежжы, “нясуць Беларусь у сваіх сэрцах”. Што, дарэчы, ва ўмовах адкрытай русафобіі, беларусафобіі ў некаторых краінах часам патрабуе і грамадзянскай мужнасці. Бываючы на зямлі бацькоў і дзядоў, беларусы замежжа могуць бачыць, як упэўнена развіваецца, глядзіць у будучыню наша Бацькаўшчына, як шмат робіцца тут для сацыяльнай абароны людзей у няпростую пару нестабільнасці ў свеце.

Усе актывісты й кіраўнікі беларускіх суполак на сустрэчы атрымалі каштоўныя сувеніры, некаторыя суполкам у падарунак (паводле папярэдняга заявак) Аляксандр Румак і яго памочніца па нацыянальных пытаннях Алена Бязручка ўручылі прыгожыя сцэнічныя беларускія строі: каб і надалей таленавітыя людзі з дыяспары гожа прадстаўлялі Бацькаўшчыну на розных імпрэзах. “А калі што каму з касцюмаў не падыхдзе – не перажывайце, – па-свойску сцвярдшаў Аляксандр Аляксеевіч. – Прыязджайце да нас часцей – будзем з чаем-кавай сустракаць, і да чаю нешта знойдзецца. Заадно меркі здымем, на заказ вам касцюмы пашыем. Тым, хто працуе на карысць Бацькаўшчыны, мы заўсёды гатовыя дапамагчы. Ну а разам, калі жывем у згодзе, падтрымліваем адзін аднаго, – усе мы больш моцныя”.

Іван Ждановіч
Фота аўтара

Залатое вяселле ў беларусаў Цюмені

Жаніхом і нявестаю, як і 50 гадоў таму ў Беларусі, былі сёлета Марыя і Мікалай Піскуны – на гэты раз у Сібіры, у цёплым коле шматлікіх сяброў, дзяцей ды ўнукаў і нават праўнукаў

З гэтымі прыгожымі, таленавітымі людзьмі са шматлікай беларускай дыяспары Цюмені пазнаёміліся мы восенню 2013-га: былі там у камандзіроўцы. І потым не раз у “Голасе Радзімы” друкаваліся тэксты, здымкі – аповеды пра беларусаў Цюмені ды вобласці, пра іхнія грамадскія справы. У тэксце “Ім засталася «Спадчына»” (ГР, 11.01.2014) мы пісалі, што сям’я Піскуноў на той час перабралася ў большы горад з Лангепаса. І, вядома ж, Марыя Іосіфаўна была там галоўнаю спявачкай ды арганізатаркай. Але ж “адразу прадставіла і мужа, Мікалая Аркадзевіча, і старэйшую дачку Надзею Падкарыгаву ды яе дзетак: Аляксея, Ангеліну і меншую Марыйку. Згадала й пра малодшую дачку Веру, вядучую на канцэрце, і пра старэйшага сына Аляксандра ды яго падчарку Сафію. Усе спяваюць!”

Такі “радаводны расклад” прыводжу дзеля таго, каб зразумела было далей, пра што гаворка. І важныя дэталі таго, як спатрэбіліся Піскуны-Падкарыгавы ў жыцці беларусаў Цюмені, пазначаны ў тэксце “Радавод з песнямі” (ГР, 29.03.2019). Згадаем падзагалолак: “Кіраўніца Цюменскай абласной грамадскай арганізацыі “Нацыянальна-культурнае таварыства «Аўтаномія Беларусь»” Марыя Піскун больш за 30 гадоў жыве ў Сібіры, зберагаючы моцныя духоўныя павязі з Бацькаўшчынай нават у родных песнях”. А ўслед за мамай праявіла сябе і дачка Надзея ды яе сям’я: пра тое мы пісалі ў вялікім, на дзве часткі артыкуле “...І пчасця ў жыцці сямейным” (ГР, 27.12.2019; 17.01.2020). Важны фрагмент з яго: “Ва Усерасійскім конкурсе намінацыя “Шматдзетныя сем’і” была самай шматплоднай: больш за 200 чалавек выйшлі на Крамлёўскую сцэну. І кожную сям’ю ўзнагародзілі дыпламам пераможцы Усерасійскага конкурсу “Сям’я года 2019”, уручалі кнігу – на яе старонках упісаны й нашы імёны. Мурашкі па скуры ад усведамлення таго, што й наша сям’я Падкарыгавых трапіла ў кнігу!”

І вось у пошце – чарговае пісьмо ад Надзеі Падкарыгавай, якая цяпер – выканаўчы дырэктар Рэгіянальнай грамадскай арганізацыі “Нацыянальная культурная аўтаномія беларусаў Цюменскай вобласці”. Менавіта яна збірала, даслала нам адрасы актывістаў дыяспары, якія “палічаць за гонар” атрымліваць газету “Голас Радзімы”. У спісе – 51 адрас! І некаторыя навіны

пра сям’ю. Што сын Аляксей мае намер паступаць вучыцца далей. А сястра Надзеі, Верачка (спявачка, арганізатар, некаторы час і наша няштатная карэспандэнтка) выйшла замуж, і сыночку ў маі будзе 3 гады. Муж – вайсковец, закончыў вучобу ў Цюмені ды адбыў на месца службы, і Вера з дзіцем за ім: пакінула бацькоўскі дом. Ім далі трохпакаёвую кватэру, “Вера займаецца выхаваннем сына, хлопчык развіты і ўжо з двух гадоў спявае. Дзякуй Богу, ёсць слых: значыць, расце яшчэ адзін талент. Цяпер Вера з сынам Аляксандрам – у нас у гасцях, а прычыну даведаецца ніжэй”.

Два гады эпідэміі, піша Надзея, крыху ўціхамірылі запал сям’і “спяваць усюды і спяваць заўсёды”. Пасля доўгага перапынку складана вяртацца ў строй. Але плануецца новыя імпрэзы, і ў сям’і стараюцца спяваць “хаця б дома, для сябе, для дзяцей і ўнукаў і ўжо праўнукаў. Бо ў снежні 2021-га ў нашым родзе было папаўненне: мой хроснік-пляменнік Мікалай (сын старэйшага брата Аляксандра) з яго ж о н к а ю п а д а р ы л і ўсім вялікі падарунак: д в а й н я т. Прычым гэта, як кажуць у народзе, каралеўская д в а й н я : Канстанцін і Крысціна. Так што беларускі род Піскуноў мае працяг у Сібіры ўжо ў тры пакаленні”.

Што да бацькоў, прадаўжае Надзея, то ў іх сёлета шмат юбілейных дат. 19 лютага ў Марыі ды Мікалая Піскуноў быў 50-гадовы, залаты юбілей шлюбнага жыцця. У далёкім 1972-м не хадзілі яны ў ЗАГС, а пажаніліся, калі Мікалай яшчэ служыў: “Іх начальнік у аўтобусе выпадкова пакінуў свой чамадан.

А як адправілі маладога салдата шукаць прапажу, то ён і да каханай заехаў ды зрабіў Марыі прапанову. Так і пажаніліся: распісаліся ў Брожы (Бабруйскі раён), у сельсавеце. З тае нагоды мая бабуля Надзея

(у гонар яе й мяне назвалі) сабрала на тры сталы гасцей, купіла маме футра, гарнітур. Запразалі й татавых бацькоў, ды яны не паверылі, што сын жаніцца надумаў, тым больш у войску. Прыехаў толькі Саша, малодшы брат жаніха”.

Паколькі 50 гадоў таму вяселле было “хуткацёснае”, то вырашылі дзеці зрабіць для бацькоў свята. І атрымалася, радуецца Надзея П а д к а р ы т а в а ,

цудоўнае вяселле. Нават работнікі ЗАГСа фатаграфаваліся з “залатымі” маладымі: “Гэта было сапраўднае беларускае вяселле праз 50 гадоў, але на Цюменскай зямлі. Мы запрасілі ўсю радню з Беларусі. Змагла

Марыя і Мікалай Піскуны

Такое прыгожае залатое вяселле!

прыехаць дэлегацыя ў 6 чалавек: трое з боку маладой і трое – жаніха. Былі татавы родныя брат і сястра з зяцем, маміна пляменніца Аня з сынамі. Прыехала і малодшая, ужо сібіратка па нараджэнні дачка “залатых маладых” Верачка з сынам”.

Нявеста, Марыя Піскун, была ў сукенцы да падлогі ды ў кароне з вэлюмам.

І нават усе госці ў стылізаваных народных касцюмах! “Прыехала тэлебачанне здымаць вяселле. Мы спявалі вядомую беларускую песню “Звіняць-звіняць звончыкі блізенька” ды ў прыпеве маміна імя ўставілі: “Ой, ды асыпаецца вішнёвы сад –/ Час табе, Марусенька, на пасад”. І як разляцелася-паднялася тая песня на ўсе паверхі – а ЗАГС у Цюмені трохпавярховы, ды з купалам! – то ажно мурашкі па скуры пабегалі ва ўсіх! У гардэробе, як спускаліся мы пасля цырымоніі, жанчына ў слязах: “Вы ж беларусы!.. У мяне бацькі з Гомельшчыны, а я тут нарадзілася. Ой, як вы прыгожа спявалі ды якія ж вы прыгожыя! А як вас можна знайсці?” Вось так і прыбыло “нашых” у вялікай беларускай сям’і Цюмені”.

У часе цырымоніі ў ЗАГСе былі выкананы ўсе правілы: абмен кольцамі, роспіс у Ганаровай кнізе юбіляраў, першы вальс залатой пары... Марыя і Мікалай Піскуны атрымалі памятны медаль, Падзячны ліст ад губернатара Цюменскай вобласці. А ўвечары было застолле: з пачастункамі, шарамі, караваем, віншаваннямі. Сярод гасцей, дарэчы, былі таксама й артысты ансамбля беларускай песні “Лянок” – ён дарагі й любімы для ўсяго роду. Так што песні гучалі на залатым вяселлі ўвесь вечар.

Надзея Падкарыгава паведамляе: “Сёлета 70-гадовыя юбілеі ў мамы ды таты, у мяне – 45-годдзе, і сыну 18 будзе, таму святы – амаль кожны дзень: як заўсёды ў нашай шматплоднай сям’і”. Спадзяюся, “залатыя маладажоны” з меншымі памочнікамі ўжо займаюцца сваім вялікім прысвядзібным агародам. Да таго ж Мікалай Аркадзевіч вырашыў ажыццявіць мару дзяцінства: завесці пчол. Вялікі падрыхтоўчы этап, у тым ліку з інтэрнэт-курсамі, пройдзены. І разам з унукамі ішчаслівы дзядуля майструе ўжо рамкі для вулляў ды настройвае ўсіх на салодкую будучыню.

Шмат ёсць меркаванняў пра тое, як лепш беларусам у замежжы пашыраць беларускую культуру. Відавочна, што ў суплямненнікаў нашых з вялікага, дружнага роду Піскуноў-Падкарыгавых з Цюмені ёсць чаму павучыцца. Бо яны спецыяльна тую культуру не пашыраюць – яны так заўсёды жывуць. У працы, з песнямі ды жаданнем прыўносіць у жыццё гармонію і прыгажосць.

Іван Ждановіч

РОДНАЕ

Маміна мачанка

Смакі з дзяцінства для нас на ўсё жыццё – самыя лепшыя. І сапраўднае ішчасце нашае, відаць, заўсёды ходзіць недзе ў тым родным бацькоўскім доме, дзе мы нарадзіліся і раслі.

Пра маміну мачанку з блінамі з майго дзяцінства давялося неяк згадаць, калі ў сілу сямейных абставін леглі на мае плечы клопаты пра хлеб надзённы. Развязаў: што магу згатаваць на вячэру? Двое дарослых дзяцей на мне, Марына і Міхаіл, так што проста яешняй, відаць, не абдыжэшся. Нават калі ўзмацніць яе каўбасой... Думкі міжволі павялі мяне шукаць падказку ў той дома, дзе гаспадарыла мама. Нейк жа ўдавалася ёй паспяваць усюды, з усім спраўляцца... Малюнкі дзяцінства перабірала памяць. Стоп! Вось тое, здаецца, што сёння трэба. Нібы наяве бачу выхадныя дні, калі сям’я наша збіраецца разам: тата Міхаіл Адамавіч, мама Алена Ісакаўна, мы з сястрой Волгай. Хоць у кожнага свае абавязкі па доме – а жылі мы ў райцэнтры Любань – але ж асабліва шмат клопатаў з самае раніцы ў мамы. Адзін з галоўных: усіх накарміць. У выхадныя хацелася маме падарыць нам свята, прыгатаваць што-небудзь асаблівае, смачненькае. А любімай справай у сям’і была мачанка. І хіба можа быць нешта смачнейшае за яе!

Мне дастаткова было пастаяць над рондалем, удыхаючы непаўторны пах – і ўсё: здавалася, ужо сыты! А назва “мачанка” пайшла, відаць, ад спосабу яе спажывання: дружна мачаюць гэтае смакоцце за сталом блінамі. Мама гатавала яе ў печы. Папярэдне варыла булён, падкалочвала мукой – і падавалі на стол з кіпаю тоўстых аладак. Былі ў мамы ж і нейкія “мачанкавыя сакрэты”. Можна, у прапарцыях мяса, сала, дамашняй каўбасы? Апошняя, дарэчы, трапляла нам і на пагэльны ці падсушанай-падвяленай – таксама непаўторны смак з дзяцінства. Дык вось, каўбаса такая была неадменнай у маміным рэцэпце мачанкі. Якая, помніцца, ніколі не заходзіла на стол без аладак. І ўсё тое разам (пахі-водары, мы ўсе разам за сталом...) нейкім таемным чынам стварала ў доме ўтульную, святковую атмасферу.

Здавалася б: што за сакрэты? Прыехалі мы неяк з жонкаю да бацькоў, і згатавала яна мачанку... Па тым, як елі, каханая мая ўсё зразумела, і больш не эксперыментавала. Для мяне, пэўна, з таго часу якраз маміна мачанка стала сімвалам сапраўднай дамашняй ежы – пры ўмове, што яе прыгатавае мама без ішчай дапамогі.

Калі сям’я садзілася за стол, тата “ўзбройваўся” стальным лжкай, якую прывёз калісьці пасля вайны з Нямеччыны. Пра ягоныя

партьязанскія шляхі-дарогі, няпросты лёс варта будзе расказаць асобна. Калі тапы не стала з намі, тая лжка перайшла мне ў спадчыну. Сястра пабурзэла, ды потым пагадзілася, што інакш і быць не магло. У цэнтры стала мама ставіла вялікі рондаль з мачанкай. Пара над ёй, а які водар! Тата па традыцы з усмешкай прамаўляў гагарынскае: “Пасхалі”. Усе па чарзе чэрпалі мачанку ў свае талеркі, мама – заўсёды апошняй. Але ж кожны разумее, што яна каралена за сталом! Елі паважна, без спеху, атрымлівалі задавальненне: бо нельга ж есці такое і яшчэ пра нешта іншае гаварыць. Зрэдку чуўся стук лжкак. А калі рондаль пусцеў, давалі волю словам і размовам. Дзякавалі маме. Хвалілі мачанку. Была ў нас вельмі дружная сям’я, у якой панавалі мір, любоў і паразуменне. Мама замілавана, з цёплай усмешкай глядзела на мужа, дзяцей. У тыя хвіліны была яна ў пяшчотных абдымках ішчасця, ды і ўсе мы.

Пакуль я пагыбляўся ва ўспаміны, прабег час. Эх, на мачанку яго няма... А можа хто яе гапе ды развезіць на горадзе? Тэлефаную ў дастаўку ежы на дом. Не, страў беларускай кухні ў асарыменце няма: шаурма, піцца, сушы... Нават не зразумелі: што за мачанку я спрабаваў заказаць? Што ж, будзем вячэраць “чым Бог паслаў”. Калі падыходзіў да свайго пад’езда,

У кнізе, якую выдалі беларусы Даўгаўпілса, рэцэпты мачанкі ды паландвіцы – побач

не сумняюся: раскажу дзецям пад вячэру добрую казку са свайго дзяцінства. Пра адну з найсмачнейшых страў, пра непаўторную, з любанскімі сакрэтамі маміну мачанку з блінамі. Можна ўдасца мне абудзіць у дзехах інтарэс да яе, і паспрабуюць яны рэцэпт узнавіць. О, калі атрымаецца, то “эстафету мамінай мачанкі” можна будзе перадаваць у нашым родзе з пакалення ў пакаленне! Якадну з найважнейшых традыцый.

Пасля вячэры выйшаў на вуліцу. Хацелася пабыць аднаму хача б на імгненне. Пабыць у тым свеце, дзе ёсць мама, і ўсё ўладкавана як мае быць. І дзе мяне ўжо ніколі не будзе. І, можа, упершыню ў жыцці я трохі пашкадаваў, што некалі з’ехаў з роднай Любані ў вялікі горад.

Віктар Пракаповіч, афіцэр запаса

Па старонках сямейнага альбома

Шмат цікавага пра сваіх дзядоў і прадзедаў можна даведацца, калі ўважліва паглядзець сямейныя фотаздымкі, распытаць пра мінуўшчыну старэйшых людзей

Кім былі мае продкі? Адкаж на гэтае пытанне спрабавала я знайсці яшчэ маленькай. Памятаю, была вясна, бацькі прывезлі мяне да бабулі ў вёску Лунін: гэта Лунінецкі раён Брэстчыны. Бабуля тады яшчэ працавала настаўніцай і рыхтавалася да класнай гадзіны, прывесчанай тэме “радавод”. На сталае я пабачыла разгорнуты альбом з фотаздымкамі. “Хто гэтыя людзі? – запытала ў бабулі. – Раскажы мне пра іх”. Селі разам, я разглядала фотаздымкі ды ўважліва слухала бабулю. Бачу: вось чалавек з доўгімі вусамі, апрапунты ў прыгожы пінжак. Бабуля тлумачыць: гэта мой прапрадзед Канстанцін. А на другой старонцы яго сын, мой прадзед Міхаіл: сядзіць на лаўцы, іграе на баяне... З усіх фотаздымкаў, помніцца, менавіта гэтыя мяне зацікавілі. Пра Канстанціна ды Міхаіла і будзе мой аповед.

Канстанцін Палуян, прапрадзед мой па бацькоўскай лініі, нарадзіўся на Палессі ў 1886 годзе ў сялянскай сям’і. Прыкідваю: трохі малодшы за Якуба Коласа (Канстанцін Міцкевіч...), з таго ж пакалення. А з гісторыі вядома, што пасля адмены прыгоннага права (1861) сяляне яшчэ доўга марылі пра набыццё сваёй зямлі: бо праца на ёй давала магчымасць выжыць. Тая псіхалогія – у радках з паэмы Якуба Коласа “Новая зямля”: “Купіць зямлю, прыдбаць свой кут./ Каб з панскіх выпутацца пут./ І там жажыць сабе нанова:/ Свая зямля – вось што аснова!” Каб ажыццявіць мару, мой прапрадзед вырашыў адправіцца ў ЗША на заробкі. Яму ўдалося потым і вярнуцца з грашыма на Радзіму. Купіў зямлю,

коней, прылады і пачаў гаспадарыць. Збылася мара! Толькі вось, апантаны ёй, прапрадзед мой ажаніўся позна, толькі ў 35 гадоў. Замуж узяў прыгожую, працавітую і маладзейшую за сябе на некалькі гадоў Ганну.

Праз пэўны час ён, упарта працуючы на сваёй зямлі, купіў яшчэ два дамы. А першы ахвяраваў царкве Барыса і Глеба: яна і сёння ёсць у пасёлку Лунін. У запісах гісторыі царквы пазначана падзея перадачы дома: у ім потым жыў свя-

Канстанцін Палуян

сусветная вайна, якая пакінула жорсткія адмеціны ў нашым родзе. Прапрадзед майго Канстанціна па-зверску забілі фашысты ў 1942-м. Загінуў ён, была знішчана сядзіба, забралі жывёлу. Засталася на пяцілішчы ўдава Ганна ды чацвёра дзяцей. Праўда, сын, не малых. Прыкладам, старэйшы сын, Міхаіл Палуян, родам быў з 1922 года. Закончыў восем класаў, марыў вучыцца далей, аднак жыццё склалася інакш. Мае родзічы як маглі выжывалі ў акупацыі, а калі Чырвоная армія вызваліла Лунінецкі раён (у ліпені 1944-га), то мой прадзед

Міхаіл Палуян

тар са сваёй сям’ёй.

Здавалася, відаць, маім продкам, што і далей жыццё будзе такім жа мірным, стваральным. Але ж пачалася Другая

Міхаіл Канстанцінавіч быў мабілізаваны, трапіў на фронт.

Ваяваў Міхаіл Палуян, падказваюць дакументы, на першым Беларускім фронце,

Лізавета Жылач

быў мінамётчыкам. Не аднойчы рызыкаваў жыццём. Удзельнічаў у вызваленні Варшавы, сустрэўся з саюзнікамі на

Эльбе, згадваў у размовах з роднымі пра вельмі жудасную бітву за Берлін. Дзякуючы беражлівай маёй бабулі (яна зберагае дакументы) я даведалася, што 16 студзеня 1945 года Міхаілу Палуяну былі аб’яўлены падзякі Вярхоўнага галоўнакамандуючага за ўдзел у прарыве абароны немцаў на заходнім беразе Віслы, за ўдзел у баях за Радам: горад у Польшчы, за сто кіламетраў на поўдзень ад Варшавы. Інтэрнэт падказвае: у той дзень Радам і быў вызвалены ад нацыстаў.

А інфармацыю пра ўзнагароды прадзеда я знайшла ў інтэрнэце. Міхаіл Канстанцінавіч быў ушанаваны медалямі, ардэнамі, якімі мы ганарымся, зберагаем і сёння. Самыя значныя – медаль “За адвагу” і ордэн Чырвонай Зоркі. Звесткі пра баявыя заслугі Міхаіла Палуяна ёсць у электроннай базе дадзеных “Подвиг народа”. Медаль “За адвагу” ён атрымаў пры прарыве абароны праціўніка паблізу вескі Старое Радамскага ваяводства. 14 студзеня ён пад моцным артмінамётным агнём праціўніка паднёс 15 скрынь боепрыпасаў і зарадзіў

350 мін. У выніку хуткай стральбы знішчыў адзін станкавы кулямёт і 11 салдат праціўніка. А ордэн Чырвонай Зоркі – за подзвіг у наступальным баі 24 красавіка ў раёне Бад-Зароў (Германія, зямля Брандэнбург). Паставіўшы мінамёт на адкрытую пазіцыю, Міхаіл дзейнічаў рашуча і смела, трапным агнём знішчыў 3 станкавыя кулямёты праціўніка і 12 гітлераўцаў, чым паспрыяў выкананню баявой задачы падраздзялення.

Пасля заканчэння вайны яму прапанавалі прадоўжыць службу ў Германіі, але прадзеду, як у свой час і прапрадзеду Канстанціну, вельмі хацелася на Радзіму. І ён зрабіў свой выбар. Міхаіл Палуян удзельнічаў у аднаўленні гаспадаркі. Ажаніўся. Дарэчы, з будучай жонкай сустрэўся да вайны. У сям’і нарадзіліся дзве дачкі: Ніна і Таццяна – мае бабулі. У 1985-м ветэрана ўзнагародзілі ордэнам Айчынай вайны ІІ ступені ІІ, як успамінае бабуля Таццяна (яна ж і здымкі мне паказвала), сям’і падарылі міксер, які тады складана было купіць у магазіне.

Мне падабаецца такое выслоўе: “У добрым родзе – усё ў згодзе”. Яно – пра наш вялікі дружны род. Я ганаруся сваімі продкамі, усе мы – унукі, праўнукі, прапраўнукі... – зберагаем памяць пра іх. А ў Год гістарычнай памяці яшчэ раз хочацца паглыбіцца ў мінулае, зразумець: як жылі нашыя папярэднікі, у што верылі. Што абаранялі. “Дзеля чаго ці каго людзі ахвяравалі жыццямі, часам не задумваючыся?” – пытаюся і я ў сябе. І пасля аповедаў маіх бабуль і дзядоў разумею: дзеля таго, каб прадаўжаўся на зямлі наш род, каб моцнаю ды прыгожаю была наша Радзіма, і каб у шчасці жылі нашчадкі.

Лізавета Жылач,
вучаніца 11 “А” класа гімназіі №174
г. Мінска

КНІГАЗБОР

Новы пераклад “Запісак Самсона Самасуя”

У маім перакладзе на рускую мову выйшаў раман Андрэя Мрыя “Запіскі Самсона Самасуя”

Рада паведаміць чытачам газеты пра выданне, што год таму пабачыла свет (Санкт-Пецярбург, выдавецтва “Гіоль”, 100 экз.). Дзякуючы таму больш даступным у рускамоўнай аўдыторыі стаў раман, які спецыялісты ставяць у адзін шэраг з творамі такіх вялікіх сатырыкаў літаратуры, як Арыстафан, Рабле, Свіфт, Гогаль.

Я – дачка рэпрэсаванага пісьменніка Андрэя Мрыя, у жыцці Андрэя Шашалевіча, які родам быў з вёскі Доўгавічы: цяпер яна ў Мсціслаўскім раёне Магілёўшчыны. Я не ведала свайго бацькі, як і мае старэйшыя браты Юрый, Артур і сястра Аксана. Чаму? Бо наш бацька быў двойчы рэпрэсаваны: у 1934 і ў 1940 гадах. Я, дарэчы, нарадзілася ў 1940-м. І ўсе мы, дзеці, выхоўваліся ў розных сем’ях у сваякоў. Толькі мне лёсам наканавана было найбольш быць пры маці: яна, Соф’я Андрэеўна Зыкава, і была жонкай Андрэя Мрыя. У меру магчымасцяў мама клапацілася, каб я ведала мову свайго народа і магла чытаць творы бацькі. Беларускую мову я ведаю, ды, на жаль, яна ў мяне цяпер пасіўная. Большую частку жыцця пражыла ўдалечыні ад родных мясцін – у Петразаводску, на Поўначы, як і мая старэйшая сястра Аксана (у замужстве Рухіна). Дарэчы, у выдавецтве “Гіоль” выйшла наша з ёй кніга ўспамінаў “Незримо рядом” (2019). Яна прывесчана памяці бацькі ды ягонага брата, драматурга Васіля Шашалевіча, таксама двойчы рэпрэсаванага. Я разаслала кнігу ў бібліятэкі Расіі ды Беларусі.

Дык вось, у Петразаводску ў мяне была праблема з маім беларускім вымаўленнем. Сваякі, у тым ліку сястра, якая з малых гадоў жыла на Поўначы, прыкладалі намаганні, каб я правільна гаварыла па-руску. То дзякуй Богу, што беларускую мову я ўсё ж не забылася, і яна мне вельмі дапамагла ў пра-

цы над перакладам рамана бацькі. Дарэчы, для новага перакладу я спрабавала знайсці дасведчанага спецыяліста. Добрыя людзі, у тым ліку і мой сябар журналіст Іван Ждановіч, падказалі: паколькі базавае веданне мовы я маю, то змагу сама перакласці твор. Гэта і натхніла мяне на сур’ёзную справу.

З-за рэпрэсій творчасць Андрэя Мрыя была пад забаронай больш за паўстагоддзя. Толькі з 1988-га аднавіліся перавыданні рамана: спачатку ў часопісе “Полымя” (1988. №№ 1, 2, тыраж 8406 экз.). У 1993-м выйшла першае кніжнае выданне: зборнік Андрэя Мрыя “Творы”, які падрыхтаваў Яўген Леўка (“Мастацкая літаратура”, 1993; тыраж 7500 экз.). Першы пераклад рамана “Запіскі Самсона Самасуя” на рускую мову зрабіў

Іван Кірэнка, ён апублікаваны ў часопісе “Нёман” (1989, № 4, тыраж 111000 экз.). Гэта вельмі якасны пераклад, ім карыстаецца па гэты час і Аксана Рухіна, старэйшая мая сястра. І ўсё ж пры больш глыбокім падыходзе да таго тэкста відавочна: у нашым часе патрэбны карэкціроўкі шматлікіх месцаў першага перакладу, яго недакладнасцяў і вольнасцяў.

Для працы над сваім перакладам я абрала выданне рамана ў серыі “Мая беларуская кніга” (“Попурри”, 2015, тыраж 2500 экз.). У працэсе даводкі, шліфоўкі тэксту кансультавалася з дасведчаным спецыялістам – гэта Якуб Лапатка, які пераклаў “Калевалу” на беларускую мову. І спадар Якуб падказаў мне правільны кірунак у працы: захаванне цікавых беларусізмаў зыходнага тэксту. Скажам, у першых жа фразах першага скрутка (такая структура тэкста) ёсць выраз “нос у мяне бульбай” – ён і пакінуты. Далей выкарыстала зыходны беларускі варыянт “Хадора святая” (а не Феодора святая), і беларусізм “дурыкам жыць” зыходнага тэксту. Нямала таксама іншых прыкладаў таго ж роду.

Цяпер некалькі слоў пра галоўнага героя рамана ды аўтарскае стаўленне да яго. Глыбока ўнікнуўшы ў сутнасць твора, я не схільная лічыць Самсона цалкам злым, інфернальным стварэннем, якім, заўважу, яго бачыць Валерыя Назараў, аўтар даследавання “Тайнапіс Андрэя Мрыя: Падтэкст рэалій у творчасці пісьменніка” (2016). На мой погляд, Самсон Самасуя хутчэй бяздумна-паслухмяная, чым цалкам апантаная д’яблам натура. Вядома, нарабіў ён бед

нямала. Скажам, нашкодзіў сялянам, заклікаўшы моладзь да аздараўлення фізкультурай, пры тым выбраўшы непадыходнае для такіх заняткаў месца. Так, ён раўнівы ды помслівы ў дачыненні да супернікаў. Так, ён кар’ерыст, які з усіх сіл пнецца ва ўладу. Але ж яго спарадзіла сама бюракратычная сістэма маладой савецкай дзяржавы: гэта яна заахвочвала і ўзносіла невукаў, пракладвала ім дарогу. У лісце “Другу трудящихся Иосифу Виссарионовичу Сталину” Андрэй Мрый адзначаў, што “массовый читатель в главном герое прекрасно разбирался, видел в нем проходимца, который своими административными действиями дискредитирует советскую власть и разлагает новую жизнь”. Пісьменнік шкадаваў, што раман заставаўся невядомым для рускамоўнай чытачоў.

Для ілюстравання рамана мы абралі кадры з тэлеспектакля Уладзіміра Арлова “Пратарчака жыцця, або Запіскі Самсона Самасуя” (1989-1990), а таксама плакаты з часопіса “Шэдэўры савецкай рэкламы 1920-х гадоў” – усяго 42 ілюстрацыі. У кнігу ўвайшоў таксама згаданы ліст Іосіфу Сталіну, напісаны, відаць, на пачатку 1941 года ў дні зняволення ў Белбалтлазе, які знаходзіўся ў пасёлку Вічка Мядзведжагорскага раёна.

Новы пераклад рамана выдадзены невялікім тыражом (100 экз.). У мяне яшчэ засталася 30 экз. “Запісак...” і 15 экз. кнігі ўспамінаў “Незримо рядом”. Хто жадае мець іх, можа звяртацца на мой адрас nprushin@mail.ru Пішыце: дамовімся пра тое, як іх пераслаць.

Наталля Прушынская,
г. Петразаводск, Рэспубліка Карэлія

І асвятчалі братоў Слова і вера

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Пра тое ішла размова ў часе традыцыйнай сустрэчы ў Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа. Пры тым з-за кавідных абмежаванняў ранейшая Калядная імпрэза пераўтварылася ў “Масленіцу ў Доме Коласа”. Літаратурна-музычны праект, як і раней, прайшоў з удзелам шаноўных, доўгачаканых гасцей: архіепіскапа Пінскага і Лунінецкага Сцяфана, прэс-сакратара Пінскай епархіі іерэя Іаана Гарбунова, журналісткі з Лунінца Таццяны Канапацкай.

З мудрым пастырскім словам да супрацоўнікаў музея, гасцей і ўдзельнікаў імпрэзы звярнуўся Уладыка Сцяфан. Пры тым акцэнтаваў увагу, што, незалежна ад таго, у якім часе, у якіх грамадска-палітычных умовах мы жывём – кожны з нас за стан сваёй душы адказны сам. Узвышаную, душэўную атмасферу святочнасці пашырыў па ўсім Коласавым доме, дзе заўсёды любілі ды любяць музыку і спевы, мужчынскі хор “Всехсвятскі” прыходу ў гонар Усіх Святых у Мінску (хор заснаваны ў 2013 годзе). Пры тым мастацкі кіраўнік Дзмітрый Такмакоў, яго папчэльнікі выступалі таксама як салісты. Арганічна гучалі ў своеасаблівым Храме беларускага слова вядомыя песні “Падаючы сняжынкі”, “Ты мне вясною прыснілася” ды іншыя.

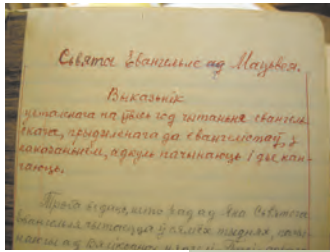
Дырэктар музея Ірына Мацяс у часе імпрэзы казала: у юбілейны год, калі адзначаюцца 140-я ўгодкі Песняра, у Коласавым доме прадстаўляюць усю вялікую, таленавітую сям’ю Міцкевічаў. (Цікава паддзена інфармацыя пра братоў і сяспёр Кастуся Міцкевіча, прыкладам, на сайце “Шляхамі Якуба Коласа” – ён распрацаваны выкладчыкамі дынавічэнцамі Навагрудскага сельскагаспадарчага ліцэя, кіраўніца праекта – Наталія Стацэвіч.) А паколькі летась былі выдадзены кнігі Евангелія ў перакладзе Міхася Міцкевіча, то зладзілі на свяце іх прэзентацыю. Пра тое, як складалася жыццё Міхася, распавяла Коласава ўнучка й зберагальніца рукапісаў-перакладаў Евангелія Марыя Міхайлаўна Міцкевіч. Міхась, нагадала, як і Кастусь (пазней Якуб Колас), закончыў Нясвіжскую настаўніцкую семінарыю, стаў настаўнікам, а таксама пісьменнікам і публіцыстам. Добра ведаў, любіў і пашыраў роднае слова. І хоць закінуў лёс яго за акіяна, аднак і там служыў і слову, і Усявышньому, прычым заставаўся да канца жыцця (1897 – 1991) у веры праваслаўнай. Важную частку творчай спадчыны Міхася Міцкевіча складаюць яго рэлігійныя пераклады

Удзельнікі святочнай імпрэзы ў Коласавым доме

на беларускую мову. Спадарыня Марыя наведвала родзічаў у Ню-Ёрку ў 1990-м, ён і перадаў ёй свае сшыткі з перакладамі: “Хацелася іх зберагчы, таму задумалі выданне кнігі”. У яе ўвайшлі факсімільныя копіі тэкстаў, напісаных ад рукі прыгожым почыркам. Кніга пабачыла свет дзякуючы руплівай таленту беларускіх вернікаў, у тым ліку і з падтрымкай Уладыкі Сцяфана, у выдавецтве Зміцера Коласа.

Сакратар-каардынатар Біблейскай камісіі Беларускай Праваслаўнай Царквы Таццяна Матрунчык у часе імпрэзы нагадала, што і сам Пясяня, як і брат, быў глыбокім вернікам: “Якуб Колас у душы меў Бога, і пра тое ёсць шмат згадак у яго вершах”. А праца Міхася Міцкевіча прыдалася, калі ў 90-я гады працавала ў Беларусі Біблейская камісія БПЦ: рукапісы, сшыткі заакіянскага беларуса былі на кожным яе пасяджэнні. Яны вывучаліся, даследаваліся, пры тым прызнавалася: гэта адзін з лепшых перакладаў кніг Евангелія на беларускую мову. І рабіў духоўную працу Коласаў брат не дзеля славы сваёй – у імя Бога і царквы. Выпісаў Міхась Міцкевіч кнігу для царкоўнага штодзённага ўжытку, таму ўсе чатыры Евангеллі адпаведным чынам аформленыя: з падзеламі на зачалы (урыўкі), з іх нумарацыяй. Ёсць і тлумачэнні: што ў які час у царкве чытаецца

ва ўсе дні года. І рабілася праца дзеля таго, “каб слова Божэ па-беларуску гучала ў царкве”.

Пасля імпрэзы Уладыка Сцяфан у размове са мной згадаў, што ў Пінску ёсць дошка ў памяць пра шлюб, вячанне Канстанціна Міцкевіча

Марыя Міцкевіч з новай кнігай

(Якуба Коласа) і ягонай абранніцы Марыі Каменскай. Дошка ўстаноўленая на сцяне званіцы Свята-Варварынскай царквы. Як вядома, у Пінску Якуб Колас жыў у 1912 – 1915 гадах, працаваў настаўнікам. Там сустрэў настаўніцу Марыю, з якой ажаніўся ў 1913-м і правёў у шлюбe больш за 30 гадоў. У Пінску ж нарадзіўся Даніла, старэйшы з трох іх сыноў. “З біяграфіі

Выступае хор “Всехсвятскі”

Песняра вядома, што і Канстанцін Міхайлавіч, і Марыя Дзмітраўна былі настаўнікамі ў Чыгуначнай школе Пінска, да таго ж і вернікамі, – гаварыў Уладыка. – То і вячаналі пэўна што ў царкве Чыгуначнай. А былі ж раней зварты ад вернікаў да губернатара і епіскапа, каб тую царкву зрабіць як бы карпаратыўнай, Чыгуначнай. Так і стала, з тае нагоды яе адрамантавалі. Калі я пра тое даведаўся (а ў пінскім храме ў метрычнай кнізе захаваўся запіс пра заключэнне шлюбу паміж Канстанцінам Міхайлавічам і Марыяй Дзмітраўнай), то падумаў: а было б добра ўшанаваць памяць пра падзею. Дарэчы, ёсць меркаванні, быццам яшчэ адна была царква, але я думаю, што гэта яна і ёсць. Каб ушанаваць памяць, мы кантактавалі з унучкай Песняра – Марыяй Міхайлаўнай Міцкевіч, з тагачасным дырэктарам Коласаўскага музея Зінаідай Мікалаеўнай Камароўскай. Нашы супольныя дзеянні далі плён, і ўрэшце станоўчае рашэнне па мемарыяльнай дошцы было прынята. Яе мы разам адкрылі ўрачыста і асвятлілі ў 2015 годзе”.

Адзначым, што мова Якуба Коласа блізка ад нараджэння і самому Уладыку Сцяфану (свецкае імя: Ігар Пятровіч Корзун). “Бо я ж сам родам адсюль, ад Мінска кіламетраў 30: з вёскі Карзуны, што каля Смілавіч, – ахвотна расказваў Уладыка. – Бацькі сяляне былі. Прычым я нарадзіўся ў 1944-м і заспеў той час, калі ўсе прадметы ў школе вяліся па-беларуску, акрамя хіба што рускай мовы й літаратуры. У школе была ў нас добрая настаўніца: Таццяна Васілеўна Сакалова. То можна было заслухацца – так цудоўна гаварыла па-беларуску. І ў вёсцы ж усе па-беларуску гаварылі”. Не забывалі родную мову бацькоў, па словах Уладыкі, навучэнцы Маскоўскай духоўнай семінарыі, а таксама й Маскоўскай духоўнай акадэміі (там ён, ужо маючы спецыяльнасць агранома ды адслужыўшы ў войску, вучыўся ў 1972-79 гадах): “Нас там на той час беларусаў было 18 чалавек, і ўсе паміж сабою па-беларуску гаварылі”.

“На пачатку было Слова...” У жыцці братоў Міцкевічаў і вера, і роднае слова былі, нягледзячы на ўсе знешні абставіны, важнымі складнікамі жыцця іх духоўнага. То й сёння іхні досвед вялікага служэння Слову і Усявышньому – нам усім добры прыклад.

Іван Ждановіч

РОДАМ З БЕЛАРУСІ

3 гісторыі пра вядомага географа

Штуршком для таго, каб у будучыні стаць географам, для гамяльчанина Анатоля Ісачанкі стала кніга, выдадзеная ў Беларусі ў 1925 годзе

Сусветна вядомы географ Анатоль Ісачанка (28 мая 1922, Гомель – 2 сакавіка 2018, Санкт-Пецярбург) пражыў вялікае і вельмі рэзультатыўнае жыццё. (Для тых, хто не ў тэме, нагадаем: Анатоль Рыгоравіч быў доктарам географічных навук, ганаровым прафесарам Санкт-Пецярбургскага дзяржуніверсітэта (Ленінградскі ж універсітэт і закончыў у 1947-м), ганаровым сябрам Рускага географічнага таварыства. Ён аўтар больш чым 400 навуковых работ, у тым ліку 30 манаграфій. – Рэд.) Пра свой шлях “у географію” ён раскажа ў лісце да мяне, які можа зацікавіць як гомельскіх друкароў, супрацоўнікаў “Гомельскай праўды” і мясцовых географіў, так і ўсіх аматараў-краязнаўцаў.

Ліставаліся мы з земляком гадоў 30 таму.

Ёсць у маім архіве такі ліст ад яго. 27.12.1992 г.: “З вялікім спазненнем хачу падзякаваць Вам за віншаванне з 70-годдзем і за добры артыкул у “Гомельскай праўдзе”. Гэты артыкул – самы вялікі падарунак для мяне, бо ён нагадаў пра радзіму і бацьку. Бацька – друкар “Палесдрука”, друкаваў гэтую газету яшчэ ў 20-я гады, і я ў дзяцінстве яшчэ рэгулярна чытаў яе. Бацька прайшоў усю Вялікую Айчынную вайну, вярнуўся інвалідам і ў 1948 г. памёр, пахаваны на Навабеліцкіх могілках (апошні раз я быў на яго магіле 3 гады таму).

Артыкул і газета напамнілі пра многае. Дарэчы, Вам, магчыма, будзе цікава даведацца (у сувязі са згаданнем у Вашым лісце пра выданне географічнай літаратуры ў Беларусі), што яшчэ ў 20-я гады ў друкарні “Палесдрука” друкавалася нямала навукова-папулярнай літаратуры, а сярод яе была кніга вядомага тады папулярнага М. Рубакіна “У пагоні за славай, за нажывай, за ведамі”. Не памятаю

дакладна год выдання, з таго часу яе не сустракаў, цяпер гэта, вядома, бібліяграфічная рэдкасць. Але гэтая кніга пра вялікіх падарожнікаў зрабіла мяне географам. Я прачытаў яе, калі мне было гадоў 7 (па-мойму, яшчэ і ў школу не хадзіў, але дакладна не памятаю), і з тых часоў вырашыў стаць географам. Наогул жа я тады захапіўся кнігамі пра падарожжы і беларускай літаратурай. Сабраў прыстойную бібліятэчку беларускіх пісьменнікаў, якая загінула ў часе вайны разам з усёй нашай маёмасцю. Між іншым, я і мае аднагодкі вельмі любілі прыгодніцкія кнігі Янкі Маўра (“Беларускія рабінзоны” (правільная назва – “Палескія рабінзоны”. – А. С.) ды іншыя”).

Анатолю Рыгоравічу, калі згадвае пра артыкул, то мае на ўвазе мой тэкст “Арктыка, Урал, а таксама Кітай...” (“Гомельская праўда”, 1992, 23 ліп.), напісаны з выкарыстаннем матэрыялаў ад яго. Артыкул быў таксама выкарыстаны ў томе “Памяць. Гісторыка-да-

кументальная хроніка Гомеля” (Кн. 2. Мінск, 1999, артыкул “Ісачанка Анатоль Рыгоравіч”, с. 356). Што та згаданай кнігі, то гэта твор Мікалая Рубакіна “В погоне за наживой, за славой, за знаниями: рассказы о великих путешественниках и знаменитых путешественниках” (Гомель : Гомельский рабочий, 1925). Гэтае выданне – вялікая рэдкасць у свеце. То было б добра знакавую кнігу факсімільна перавыдаць, ды таксама ў Гомелі.

Алесь Сімакоў,
г. Гомель.

Дарэчы. Як напісаў нам Алесь Сімакоў, і сам ён даследчыкам беларускай дыяспары на амерыканскім Паўднёвым Захадзе, у Каліфорніі ды на Алясцы стаў у немалой ступені дзякуючы кнізе Альбертаса Лаўрынчукаса “Трэці бок долара”.

Пра што расказваюць лялькі

Мінчанка Вольга Вайніцкая шые для сваіх керамічных лялек традыцыйнае беларускае адзенне

Апошнім часам у беларускім грамадстве ёсць вялікая цікавасць да нашай гісторыі. Працуюць энтузіясты, якія вывучаюць беларускія традыцыйныя строі, спрабуюць іх узнавіць, паглыбіцца ў патаемны свет сімвалаў і вобразаў – вышытых і вытканых. Прычым бадай што ў кожным рэгіёне. Бацькаўшчыны, адзначаюць даследчыкі, народныя строі мелі свае адметнасці. “Вывучаць гісторыю беларускага касцюма значна цікавей, калі ты сам яго і ствараеш, – прызнаецца майстрыха Вольга Вайніцкая. – Прычым калі робіш касцюм на ляльку, то ён атрымоўваецца такім жа самабытным і шматгранным, як і касцюм для чалавека – хіба толькі ў мініяцюры. А ляльку я аправаю, падбіраю для яе касцюм толькі тады, калі яна ўжо зроблена”.

Спачатку майстрыха робіць спецыяльную форму, затым у яе заліваецца шлікер (вадкі гліняны раствор), адліваецца лялька. Далей – абпал гліны, збіранне лялькі. Потым на яе памер шыецца касцюм: “І ствараецца ён з улікам усіх нюансаў таго або іншага рэгіёна, захоўваецца нават той прамавугольны крой, які выкарыстоўвалі продкі: каб не прапаў ніводзін міліметр палатна. Якое, дарэчы, я сама тку на невялічкім станочку. Каб стварыць тканую спаднічку ляльцы, амаль тыздзень патрэбна. Увесць касцюм шпыю ўручную, бо электрамашынка не заўсёды прыдатная для маленькіх дэталей”.

У дапамогу ёй шматлікія кніжкі. Майстрыха можа і пракансультавацца ў дасведчанага майстра ці навукоўцы. Неяк разам з другой лялечніцай хадзіла да знаўцы беларускага традыцыйнага адзення Марыі Віннікавай, якая – старэйшая навуковая супрацоўніца Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі. Потым, успамінае, цікава было ўвасабляць парадны Марыі ў лялечны касцюм: “Добра, калі ёсць каму раскажаць пра асаблівасці крою, дзе ў Беларусі сарочка вышываецца па рукавах, а дзе ўздоўж, як паменшыць узор, каб перанесці яго на маленькі хвартушок лялькі, як навіць на яе галаву наметку (жаночы галаўны ўбор) і многае іншае”.

Працэс “нараджэння” беларускай лялькі – гэта глыбокае спасціжэнне тонкасцяў цэлага комплексу прадаўніх рамёстваў, якімі валодалі нашы продкі. Вольга Васілеўна ўмее вышываць, ткаць, шыць, вязаць: навучылі маці з бабуляй. У апошняй на гарышчы

доўга зберагаліся кросны: яна сама ткала пасцілкі ды ручнікі. Вырабляла бабуля і лялькі з ануч, як было тое даўней, “а вочы ім алоўкам падмалёўвала”.

Вольга Вайніцкая стварыла ўжо каля 50 лялек у традыцыйных строях. Яе прынялі ў Беларускі Саюз майстроў народнай творчасці. А першай у лялечнай калекцыі была кампазіцыя “Пляткарка”: дзве вяскоўкі пляткараць прамясцовыя навіны. Жанчыны самабытныя, каларытныя, прыцягальныя. Вобразы майстрыха падгледзела ў жыцці. Прызнаецца:

Вольга Вайніцкая і яе лялькі

гэта яе найлюбімшая лялька, як і кампазіцыя “Калядоўшчыкі”.

Раней Вольга Васілеўна працавала мастаком-мадэльерам, і толькі прыгледзлася да строяў, у якіх людзі шпацыруюць па вуліцы. А калі пачала рабіць лялькі, ёй стала цікава ўглядацца і ў твары людзей: у магазіне, транспарце – усюды, дзе тое можна рабіць, бо кожны заняты сваім клопатам. Звычайна, казвае, многія твары засяроджаныя, бываюць і цікавыя, жывыя, светлыя. Такія майстрыха спрабуе паўтарыць, калі лепіць тварыкі будучых лялек. Хоць многія лялечнікі сцвярджаюць, што лялька сама “дыктуе ім свой вобраз”, Вольга Вайніцкая мяркуе: лепш яго

прыдумляць самім майстрам. “Маленькіх чалавечкаў хочацца мне бачыць вясёлымі ды прыцягальнымі, – кажа майстрыха. – Таму ў дрэнным настроі нельга садзіцца за працу. Ды і яны цябе такую да сябе не падпусцяць”. Усе лялькі вырабляе “для сябе”, бо, на яе думку, іх нельга ствараць для кагосьці. Потым часта раздорвае сваіх прыгажунь блізім, сябрам і знаёмым – як часцінку сябе: “Так прыемна, калі ў адказ у чалавека зыхацяць ад захаплення вочы!”. А вось лялькі ў традыцыйных строях прызначаны пераважна для выстаў: “Туды прыходзіць шмат дзяцей. Прыгажосць беларускіх традыцыйных касцюмаў ім прасцей спасцігаць на ляльках, і менавіта яны бываюць найбольш захопленыя такім відовішчам”.

Асабіста мяне захапілі яе лялькі ў вясельных касцюмах – на Рэспубліканскай выставе традыцыйнага мастацтва “Жывыя крыніцы”. Адна пара – жаніх і нявеста ў стылізаваных вясельных строях 1910 года, з Цэнтральнай Беларусі (пачатак XX стагоддзя), другая пара – у вясельных строях з вёскі Кузьмічы Любанскага раёна 1956 года. Вясельныя касцюмы, якія стварае Вольга Вайніцкая для лялек, старэйшае пакаленне яшчэ памятае, а для моладзі гэта ўжо гісторыя. “Толькі нядаўна сучаснікі пачалі цікавіцца вясельнай модай 50-х, 60-х гадоў: адшукваюць фотаздымкі продкаў у вясельных касцюмах, вывучаюць іх ды імкнучы

ца аднавіць”, – расказвае Вольга Вайніцкая. Касцюм для першай “пары маладых” і яна падгледзела на старым фотаздымку. Уражвае бялосенская сукенка нявесты і вянок з белымі васковымі кветкамі на яе галаве. Па словах майстрыхі, мастацтва вырабу такіх васковых кветак прыйшло да нас з Заходняй Еўропы. Тыя вянкi ды букеткі называліся «флердаранж», што значыць «кветка апельсіна», беласнежныя кветкі памаранцавага дрэва. Для жаніха рабілі бутаньерку ў пару да вянка. Упрыгажэнні былі вельмі дарагімі, даступнымі толькі заможным людзям. Васковыя вянкi з часам пашырыліся, да іх простыя людзі дадавалі лісцікі з паперы. Сяляне маглі карыстацца адным вянком усёй вёскай па чарзе. Зберагалі яго ў чырвоным куце за абразамі. Мода на васковыя вясельныя ўпрыгажэнні знікла ў сярэдзіне XX стагоддзя, такія вянкi цяпер сустракаюць толькі ў музеях.

А Вользе Васілеўне захацелася стварыць такія для лялькі. Таямніцы вырабу прыадкрыла ёй адна са знаёмых майстрых. Праца захапіла Вайніцкую: не заўважыла, як прамінула больш за два месяцы. Кветкі для васковага вянка вырабляла па адмысловай тэхналогіі, спачатку з паперы, якую потым макала ў воск. Майстрыха плануе стварыць цэлую серыю лялек у вясельных касцюмах. Паралельна і елачныя цацкі пачала вырабляць: гэта ўсё тыя ж лялькі ў мініяцюры. Робіць іх не з керамікі, а з ваты і пап’е-машэ. Адзенне для елачных лялек не шые, а падмалёўвае прама на іх. Некалькі такіх цацак-лялек з аўтэнтчнай афарбоўкай ёсць на выставе “Жывыя крыніцы”: побач з лялькамі ў вясельных строях.

Яна любіць ствараць і “фантазічныя” лялькі, калі галоўнае ўжо не дакладнасць, а “палёт фантазіі”. “Тады можна прыдумваць адзенне, якое захочаш, не захоўваючы нейкія ўсталяваныя каноны. І касцюм для любой лялькі можна стварыць значна хутчэй, чым такі ж для чалавека, на выхадзе ён і значна таннейшы”. Для Вольгі Вайніцкай стварэнне лялек – прыемнае баўленне часу, якога шмат на пенсіі: “Наўрад ці адкрыю сваю справу, бо з узростам тэмп жыцця іншы. Ды і хуткі тэмп, канвеер пры вырабе лялек не патрэбен, іх не варта штампаваць. Лялькі любяць спакой і засяроджанасць. Я супакойваюся, як толькі пачынаю імі займацца. У мяне свой лялечны свет, свая казка, а рэальны свет хай пакачае”.

Ганна Лагун

ХРОНІКА З ЖЫЦЦА СУПОЛАК

Падзеі. Факты. Юбілеі

Шадрынск з беларускімі традыцыямі

У Паўднёвае Заўралле Расіі ў сярэдзіне XIX стагоддзя прыехалі з Беларусі перасяленцы, “прычым ехалі цэлымі сёламі ды вёскамі”. На той час то была Кісялёўская рэформа, – гаворыць дырэктар Цэнтра рускай народнай культуры “Лад” з горада Шадрынска Курганскай вобласці Ірына Спірына. – І цяпер у Шадрынску шмат людзей, у якіх родавыя карані – з Беларусі. Яны захавалі тут свае традыцыі”.

Адзначым, што рэформа тая праводзілася ў Расійскай імперыі ў 1837-41 гадах па ініцыятыве Паўла Кісялёва, тагачаснага міністра дзяржаўнага. Спасылку на відэасюжэт, які выйшаў на абласным тэлебачанні, даслала ў рэдакцыю кіраўніца суполкі “Батькавіна” Людміла Урванцава. Дзякуючы цесным кантактам з актывістамі беларускай дыяспары супрацоўнікі цэнтра “Лад” шмат ведаюць з гісторыі жыцця беларусаў у Паўднёвым Заўраллі. У цэнтры прадстаўлены традыцыйныя беларускія вырабы з саломкі – рамяством валодаюць нашчадкі пера-

сяленцаў. Ёсць кнігі, выдадзеныя на тэрыторыі Беларусі, стылізаваныя беларускія касцюмы, ручнікі. Некалькі гадоў таму на базе “Лада” было адкрыта аддзяленне НКЦ беларусаў Заўралля “Батькавіна”. “Заключана пагадненне аб супрацы: і пісьмовае, і душэўнае, – раскажала Людміла Урванцава. – У нас поўнае паразуменне: што мы, славяне, павінны памятаць пра свае агульныя родавыя карані ды імкнуцца быць разам”. І менавіта ў Шадрынску прайшоў сёлета канцэрт з удзелам беларусаў Заўралля ў Дзень яднання народаў Беларусі ды Расіі, які прысвячаўся і Году культурнай спадчыны народаў Расіі.

Ствараецца медыяхолдынг Саюзнай дзяржавы

Пра тое 3 красавіка ў тэлефіры СТБ заявіў Дзяржасакратар Саюзнай дзяржавы Беларусі ды Расіі Дзмітрый Мезенцаў: “Баю над гэтым пытаннем працуюць, рыхтуюць прапановы. Мы павінны выйсці на адзіны партал, асучасніць дзейнасць кампаніі “БелРос”, прааналізаваць працу друкаваных

СМІ. Але самае галоўнае: мы павінны зрабіць гранічна даступным інфарэсурс для мільёнаў людзей, на якім будзем раскаваць пра нашу гісторыю, сучаснасць, пра абарону гістарычнай прады”.

Ад Комі да Брэста. І да Масквы...

Мы пісалі ўжо, што напярэдадні Новага года выйшла кніга “Ад Комі да Брэста. Дарагая памяці і славы” – яе падрыхтавалі актывісты Беларускай НКА Рэспублікі Комі (гл.: “Знайшлі спачын пад нашым небам” – ГР, 25.02.2022). Кніга прысвечана жыхарам Комі, якія ваявалі ў Вялікую Айчынную вайну на тэрыторыі Беларусі. Прэзентацыя выдання прайшла 2 красавіка ў Доме дружбы народаў Рэспублікі Комі ў Сыктывікарэ – у час канферэнцыі. Ладзіла яе згаданая беларуская суполка у гонар Дня яднання і з нагоды 25-годдзя Беларускай НКА ў Комі. Экзэмпляры кнігі перададзены і ў Маскву: у ФНКА Беларусі Расіі.

Раман на трыбуне ААН

Намеснік Старшыні ФНКА Беларусі Расіі, Старшыня РНКА “Беларусы Крыма”

Раман Чагрынец выступіў 29 сакавіка на 50-м пасяджэнні 49-й Чарговай сесіі Савета па правах чалавека ААН. Пра тое паведамляецца на партале ФНКА Беларусі Расіі. Ён прадстаўляў на пасяджэнні, якое прысвечалася праблемам расізму ў свеце, грамадзянскую супольнасць Расіі. Поўны тэкст выступлення ёсць у інтэрнэце. Наш супляменнік заявіў: “Я, як этнічны беларус, выказваю меркаванне беларускай грамадскасці Расіі. Я перакананы, што русафобія і беларусафобія, якая набірае абароты ў заходнеўрапейскіх краінах, неабходна асудзіць і спыніць. А мы павінны аказаць максімальную падтрымку нашым суайчынікам. Любая канфліктны на глебе этнічнай прыналежнасці недапушчальныя і вартыя пакарання”.

Іван Ждановіч

СВЕТАПОГЛЯД

Вялікдзень. Шчодрасць. Дабрыня

У Цюмені 24 красавіка святкавалі Вялікдзень не толькі актывісты суполкі “Нацыянальна-культурнае таварыства «Аўтаномія Беларусь»”, але й жыхары вёскі Пляханава, дзе жыве моцны беларускі род

Пасля 2-гадовага перапынку затужылі ўсе па святах, зносінах і радасных падзеях, якія традыцыйнымі былі ў нашай вёсцы. Таму й моцныя вельмі на Вялікдзень абдымкі з трохразовым пацалункам шчака да шчакі: хрыстасаванне. Праўда, каронавірус унёс карэктывы, і многія проста тройчы абдымаліся.

Ужо 10 гадоў Вялікдзень у прыцюменскім прыгарадзе – гэта й масавае свята. Ладзіцца сіламі НКА “Аўтаномія Беларусь” і актывістамі ТОС (тэрытарыяльнага грамадскага самакіравання) Пляханава. Творча-арганізаваны тандэм склаўся, калі мы, беларусы, пераехалі ў Пляханаўку з Лангепаса ды паказалі, як можна разам святкаваць Вялікдзень. Нашы суседзі, асабліва дзеткі, прынялі свята, як кажуць, усёй душой і з радасцю чакаюць яго штогод. Бо адзначаюць Вялікдзень па-за царквой не ўсюды, ды й не кожны ведае, як тое рабіць. З гэтым днём ва ўсіх звязаны пераважна сямейныя традыцыі: фарбаванне яек, гатаванне страў, ранішняе чаюванне з тварожнай пасхай ды першым у годзе кавалачкам куліча. Часцей за ўсё сходзяць людзі ў храм, ці не сходзяць, спякуюць кулічы альбо купаюць, пафарбуюць яйкі пакупной фарбай – вось і ўся традыцыя. Мы ж хоць і гатуем да свята каляровыя яйкі, але пераканаліся: няма нічога лепшага ў гэтай справе за цыбульнае шалупінне. Хутка, прыгожа і карысна.

Род Піскуноў-Падкарытавых пасвячае ахвочых у свае традыцыі. У нас гэта – як свяшчэннае дзейства: мы амаль тыдзень рыхтуемся да свята. У родавым доме нашым 21 акно – і ўсе трэба вымыць да бляску, як і падлогі. Ды яшчэ й сядзіба немалая. Таму пачынаем уборку загадзя, каб у Чысты чацвер было часу схадыць у храм на службу, прынесці Чацвярговую соль і агонь, схадыць у лазню. Традыцыі, што склаліся здаўна, імкнемся выканаць па максімуме. Асвячаем напярэдадні свята кулічы і яйкі, тварожную пасху, дамашняе сала й бужаніну, цукеркі для дзяцей, кагор для дарослых: каб разгаўляцца пасля паста. Ранараненька ўсе абавязкова на Вялікдзень умываемся па звычаі, які атрымалі ў спадчыну ад дзядуляў і бабуль нашых: з вёскі Брожа Бабруйскага раёна Магілёўшчыны. У місу прыгожую, на гэты раз хрустальную, наліваем святую ваду. Абрад умывання робім асвячонам яйкам, акунаючы яго ў ваду. Потым водзім па твары са словамі: “Яйчко, яйчко, умой моё лич-

ко./ Чтоб шчэчкі горелі./ Чтоб глазкі блестелі./ Чтоб улыбался роток/ И кусался зубок”. Пасля молімся разам – старыя і малыя,

ды садзімся за стол усёй сям’ёй. На гэты раз было нас 12, а трое нашых пошукавікаў былі не дома, працавалі ў палях: у аюпах, на раскопках. Навічкі ў родзе, чатырохмесячныя двайняты Канстанцін і Крысціна годна,

без слёзак перанеслі першае ў жыцці Велікоднае ўмыванне. Так што прынялі звычай як эстафету ўжо праўнукі Марыі ды Мікалая Піскуноў.

Бліжэй да абеду, адпачыўшы пасля трапезы, усе збіраемся ды ідзем на свята, якое самі ж ладзім: пры падтрымцы НКА і ТОС. На дварэ грае музыка спакойная, са званамі, гучалі песні пра Уваскрэсненне Хрыстовае. Стваралася асаблівая атмасфера свята й дабрыні. Дзяцей і дарослых сабралася як ніколі шмат, пляцоўка (трэба будзе яшчэ прыстасаваць для масавых гулянняў...) з цяжкасцю змяшчала гасцей – мясцовых і прыездных гарадскіх. Некаторыя, дарэчы, спецыяльна едуць здалёк, ведаючы, як цікава ў Пляханаўцы адзначаюць Вялікдзень. Вера Грушка, малодшая дачка сям’і Піскуноў – якая

ўжо замужам і мае сыночка – на гэты раз не расказвала гісторыю ўзнікнення свята: яе ўжо ўсе ведаюць. А віктарына, якую Вера правяла, паглыбіла тэму веды... Што, напрыклад, паводле народных звычаяў трэба ў гэты дзень абавязкова на арэлях кагосьці

апануць? Якія гульні з яйкамі ў народзе ёсць? Традыцыйная

– гэта “біткі”: хто разбіў яйка, той выйграе. А на пляцоўцы мы зладзілі й катанне яек. І конкурсы: хто хутчэй данясе яйка, у каго яно самае трапнае. Дзецям прапанавалі вызначыць: дзе яй-

ка-фарбаванка, дзе пісанка, дзе ад пэсаркі, у каго смалянае... І традыцыя дарыць яйкі на Вялікдзень была ўвасоблена: бадай

што кожнаму яйка было ў падарунак. На гэты раз, дарэчы, мы пабілі рэкорд 2018 года: 234 яйкі было зварана, пафарбавана (пераважна ў шалупінні) ды падарана ўдзельнікам свята.

Правялі мы ўрэшце й конкурс кулічоў, які завяршыўся іх дэгустацыяй, з гарачаю гарбатай. Пляханаўскія актывісты паклапаціліся, каб кіпенню – ды з самавара, ды з дымком! – усім хапіла.

А дзеля чаго, спытае нехта, стараемся? Бо так выхаваныя. Хочацца радасцю падзяліцца. Прывучаны з дзяцінства жыць дружна, у ладзе з сабою,

з людзьмі ды Усявышнім. А даўно заўважана: калі ў свята дзень радасцю падзяліцца – яна шматкроць прымножыцца. У тым не раз пераканваліся. А шматлікія душэўныя, цёплыя словы падзякі гасцей, жыхароў, сярод якіх усё больш аднадумцаў, усяляюць веру, што жыццё зямное мае працяг. Што ўваскрэсненне – абавязкова будзе, калі жыць па сумленні, з Богам у душы. Такія свята ў грамадстве надаюць сілы, а калі сказаць вобразна: яны ўмацоўваюць крылы для палёту.

Вялікдзень – гэта чыстае, светлае свята. У гэты дзень, асвячоны вялікай падзеяй у гісторыі чалавецтва, хрысціянам асабліва хочацца быць падобнымі да Хрыста: рабіць дабро, праўляць шчодрасць у дачыненні да бліжніх, дараваць крыўды. І верыць яшчэ мацней у перамогу жыцця над смерцю, дабра – над ліхам. Што ўсім паводле законаў вышэйшай справядлівасці па іх заслугах “канчатковы разлік” будзе. І таму дзелімся мы з іншымі тым, што самі ведаем: традыцыямі ад бацькоў-дзядоў, з нашай культуры.

Віншую ўсіх са Светлым Святам Уваскрэснення Хрыстова, з Вялікаднем! Хай частка радасці, якую адчувае ў такіх дні хрысціянскі свет, застанецца з вамі на ўвесь год і падтрымлівае ў цяжкую пару! Няхай яркае святло Свята вялікага ўсё наваколле асвячае, дорыць надзею, радасць і шчасце людзям. І хай сёння і заўсёды душа праменіць вераю, намеры – дабрыняй, а сэрца – Любоўю. Мірных і спакойных дзён, дабра вам і вашаму дому. Няхай Гасподзь абараняе ад усіх бед і зберагае душу вашу.

Хрыстос Уваскрос!

Надзея Падкарытава, выканаўчы дырэктар Рэгіянальнай грамадскай арганізацыі “Нацыянальная культурная аўтаномія беларусаў Цюменскай вобласці”
Фотаздымкі з архіва роду Піскуноў-Падкарытавых

Прывітанне з Неапаля!

Як гэта па-вясноваму цёпла і шчыра ўсё было – відаць на фотаздымках. Яны – з Неапаля. Там пры ўдзеле Амбасады Беларусі ў Італіі адбылася душэўная, святочная імпрэза. Ладзіла яе Associazione "BELLARUS" (кіраўніца Тацыяна Пумпулева) і прысвяцілі сустрэчу 30-годдзю ўстанавлення дыпламатычных адносін паміж Беларуссю ды Італіяй, а таксама Светламу святу Вялікадня.

2022: Год гістарычнай памяці

Чытайце газету ў інтэрнэце на партале vziasda.by — у раздзеле “Нашы выданні”

Заснавальнік:
Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова
“Выдавецкі дом
“Звязда”
Галоўны рэдактар
Іван ЖДАНОВІЧ

Адрас рэдакцыі:
220034, Мінск,
вул. Захарава, 19.
Пакой 19.
E-mail: glas_radzimy@tut.by
Тэлефон: + 375-17-3167668

Рэдакцыйнае пасведчанне №61.
Выдадзена 16.07.2018 года
Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь

Выдавец:
Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова
“Выдавецкі дом “Звязда”.
Дырэктар – галоўны рэдактар
Алесь Мікалаевіч КАРЛЮКЕВІЧ

Аб’ём выдання: 2 друк. арк.
Падпісана да друку: 29.04.2022 г.
Наклад 168.
Заказ –
Выходзіць 1 раз на месяц

Месца друкавання:
Рэспубліканскае ўнітарнае
прадпрыемства “БудМедыаПрэаект”.
ЛП №02330/71 ад 23.01.2014.
Вул. Веры Харужай, 13/61.
220123 Мінск,
Рэспубліка Беларусь

Рукапісы прымаюцца толькі ў
электронным выглядзе, не вяртаюцца
і не рэцэнзуюцца. Пазіцыі рэдакцыі
ды аўтараў, матэрыялы якіх
друкуюцца на старонках “Голасу
Радзімы”, могуць не супадаць.

© “Голас Радзімы”, 2022